

Måndagen den 2 Maj 1870.

Kammaren sammanträdde kl. 6 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 30 sistlidne April.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 25 och 27 sistlidne April bordlagda Utlåtande N:o 60, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om öfverlåtelse under full eganderätt åt Stockholms stads och läns kurhusinrättning af den till samma inrättning upplåtne egendom å Kungsholmen.

Herr Stråle: På sätt Stats-Utskottets föreliggande betänkande utvisar, hafva båda statsmakterna år 1815 till gemensam kurhusinrättning för Stockholms stad och län upplåtit den Kronans egendom å Kungsholmen, hvarest inrättningen sedan dess befunnit sig. Tid efter annan hafva betydliga kostnader användts på inrättningens byggnader, men dessa befinna sig nu i det skick, att omfattande reparationer och ombyggnad tarivas, på det inrättningen må kunna uppfylla sitt ändamål. Kostnadsförslaget upptager ett belopp af icke mindre än 130,000 R:dr och Stockholms Stadsfullmäktige hafva ansett, att det icke vore rådligt att nedlägga denna stora summa i byggnader, belägna å en tomt, dertill kurhusinrättningen icke hade eganderätt. I anledning deraf hafva Stadsfullmäktige ingått till Kongl. Maj:t med underdånig framställning i ämnet och Kongl. Maj:t har i enlighet dermed till Riksdagen aflåtit nådig proposition om tomtens öfverlåtelse under full eganderätt till kurhusinrättningen. Denna proposition är af Stats-Utskottet afstyrkt och till stöd för detta sitt afstyrkande åberopar Utskottet två skäl, nemligen dels att, då Staten kunde hafva behof af någon stadens tomt, borde Staten icke afstå den ifrågavarande tomten med mindre ett utbyte egde rum, och dels att förslag saknades för ordnande af förhållandet mellan Stockholms stad och län i afseende å kurhusinrättningens egendom.

Hvad nu beträffar det förra skälet, eller att afstående af eganderätten skulle göras beroende af ett utbyte, på det Staten skulle

undgå de utgifter, som eljest erfordrades, då Staten ville af staden förvärfva tomtplatser, hemställer jag, huruvida, när Staten till kurhusinrättningen upplåtit tomten utan inskränkning till viss tid, Staten skäligen kan göra anspråk på att åter komma i besittning af fastigheten, och om såhunda något utbyte, såsom Stats-Utskottet förutsatt, kan komma i fråga.

Med afseende åter å det andra skälet bör jag upplysa, att enligt Kongl. Brevet den 28 Februari 1868 förvaltas inrättningen, der ett visst antal sjuksängar är för länets behof anvisadt, af en direktion bestående af Öfverståthållaren, eller, i händelse af förhinder för honom, Underståthållaren, samt fyra ledamöter från staden och två från länet; och genom ett emellan staden och länet ingånget kontrakt är aftaladt, att staden öfvertagit bestridandet af alla kostnader för inrättningen med förpligtelse allenast för länet att för hvarje patient erlægga en viss afgift. Hvilka förhållanden äro då oordnade?

Då således icke något af de utaf Stats-Utskottet anförda skäl kunna tillerkännas giltighet, vill det synas mig som om afstyrkandet tillkommit af den anledning, att Utskottet möjligen föreställt sig, att, om eganderätt erhöles, inrättningen kunde till annat ställe förflyttas och egendomen derefter försäljas. För min del vill jag icke tillstyrka en sådan försäljning och förflyttning derföre att fastigheten, sedan byggnaderna blifvit nöjaktigt iordningställda, är lämplig för sitt nuvarande ändamål, men synnerligast derföre, att, sedan det numera är föreskrifvet att medicine studiosi, för att afsluta sin kurs, skola under ledning af särskild lärare vid Carolinska Institutet undergå en klinisk lärokurs vid kurhusinrättningen, måste denna anses tillhöra den medicinska undervisningen, till följd hvaraf och då denna undervisning i öfrigt bibringas å sjukhus, belägna å Kungsholmen, kurhusinrättningens förläggande till annan trakt kunde blifva menligt för den medicinska undervisningen.

En del reservanter hafva ifrågasatt, att man skulle bifalla Kongl. Maj:ts proposition om öfverlåtelse af eganderätten, men fordra en löseskilling af 39,000 R:dr. Det synes dock icke vara lämpligt fordra lösen, om man såsom vilkor bestämmer, att inrättningen skall förblifva på det ställe, der den nu är förlagd; och då det hinder för byggnadsarbetets företagande Stadsfullmäktige åberopat måste anses undanröjdt, om fortfarande dispositionsrätt till fastigheten tillförsäkras staden och länet, anhåller jag om proposition derå, att Riksdagen i anledning af Kongl. Maj:ts nädiga proposition måtte förklara, att Stockholms stad och län ega att allt frangent besitta fastigheten, så länge densamma af dem användes till kurhusinrättning för staden och länet.

Herr Statsrådet Carlson: Då Utskottet afstyrkt Kongl. Maj:ts proposition om öfverlåtelse af den å Kungsholmen belägna tomt, som nu begagnas af kurhusinrättningen, har Utskottet hufvudsakligen uppfattat framställningen såsom innebure den en öfverlåtelse till Stockholms stad. Att så icke är händelsen, har Kammaren redan af den föregående talaren erfarit; kurhusinrättningen eges gemensamt af Stockholms stad och län, och följaktligen skulle ett sådant utbyte,

som Utskottet ifrågasatt och önskat, neppeligen med bibehållande af antagna former kunna komma till stånd. I 55 år har kurhusinrättningen varit i besittning af tomten och under tiden har den i nybyggnad och förbättringar nedlagt betydliga summor. Jag hemställer då, huruvida det under sådana förhållanden vore Staten värdigt att fordra en lösesumma för tomtens användande jemväl för framtiden till samma ändamål. Skälet, hvarföre inrättningen behöfver betryggas i att fortfarande kunna förfoga öfver tomten, är det, att i anseende till det ökade antalet patienter erfordras en ny och ändamålsenligare byggnad, för hvilken kostnadsförslaget upptager en summa af icke mindre än 130,000 R:dr. Ritningarne äro uppgjorda och arbetet bör om möjligt utan uppskof företagas, men verkställighet kan icke följa förr än inrättningen är säker att få behålla tomten.

Utskottet har begärt en utredning om det värde, tomten kunde anses ega. I detta hänseende torde dock endast behöfva uppgifvas tomtens areal, och derom finnes upplysning meddelad i Kongl. Maj:ts proposition. Ytterligare vill Utskottet veta, huruvida icke någon del af tomten vore för kurhusinrättningen öfverflödig och därför kunde afstås. Man torde dock böra hågkomma, att vid en sjukvårdsinrättning alltid behöfves stort utrymme, emedan tillfälle bör beredas de tillfrisknande att röra sig i det fria. Den nedre delen af tomten är dessutom så belägen, att grunden icke medgifver uppförande derstädes af några fastare byggnader; den är likväl af stort värde för inrättningen, emedan läget invid sjön föranledt anläggande af en tvättanstalt för inrättningens räkning.

Under sådana förhållanden och då inrättningen, hvilken mottager patienter från icke blott Stockholms stad och län utan från hela riket, och som tillika är en läroanstalt för landets blifvande läkare, så lång tid varit i besittning af tomten, synes mig skäl icke hafva saknats att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts framställning, helst det icke i andra fall, då fråga är om en så beskaffad inrättning, torde vara vanligt att Staten fordrar en lösepenning, samt härtill kommer, att Rikets Ständer år 1860 medgifvit tomtens försäljning för kurhusinrättningens räkning, ehuru frågan härom sedan förfallit i anseende dertill, att öfverenskommelse med barnhusdirektionen om vilkoren för egendomens öfverlåtande icke kunnat åstadkommas. Det enda skälet till tveksamhet kunde vara farhågan, att kurhusinrättningen försålde tomten och derpå skördade en vinst, hvarpå Staten kunnat sjelf göra anspråk. Men denna farhåga försvinner helt och hållet om Riksdagen, på sätt den föregående värde talaren föreslagit, beslöte att medgifva kurhusinrättningen fortfarande besittningsrätt till tomten så länge denna användes till kurhusinrättning.

Jag ber ännu en gang att få erinra, att det är fråga om en vigtig sjukvårdsinrättning, för hvilken nya byggnader äro af stort behof påkallade, men att dessa byggnader icke kunna komma till stånd förr än inrättningen betryggats i sin besittningsrätt till den tomt, hvilken hon redan en lång följd af år har innehaft. Utskottet har ansett, att ett byte borde ega rum och att dessförinnan en utredning borde ske med afseende å de tomtplatser, mot hvilka detta byte i framtiden kunde ifrågasättas. Men utom det att ett sådant utbyte,

på sätt jag redan visat, icke kan ega run, skulle ju genom nämnda utredning föranledas ett uppskof, som för kurhusinrättningens verksamhet blefve ytterst menligt och jag anhåller derföre, att Kammararen icke måtte lemna sitt bifall till Utskottets hemställan, utan, om Kammararen icke vill bifalla Kongl. Maj:ts Proposition, fatta det beslut, som af den föregående talaren blifvit föreslaget.

Herr Montgomery-Cederhielm: Hvad först beträffar Herr Stråles förslag, måste jag bekänna, att jag icke kan finna hvarti det skiljer sig från Utskottets hemställan, att Kongl. Maj:ts Proposition icke måtte bifallas. Om nemligen denna hemställan bifölles, skulle icke frågan om någon lösningssumma uppstå, utan kurhusinrättningen, som genom Kongl. Brevet den 16 Augusti 1815 fått sig tillerkänd nyttjanderätten till tomten, skulle fortfarande vara i besittning af densamma. Vid sådant förhållande innebär Herr Stråles förslag allenast det, att en ytterligare bekräftelse på nyttjanderätten skulle meddelas inrättningen. Men någon sådan bekräftelse erfordras ju icke, då icke någon rubbning af det en gång meddelade tillståndet blifvit ifrågasatt.

Ser man åter på sjelfva saken, finner man, att Stockholms stad äsyftar att vinna eganderätt och ej blott fortfarande besittningsrätt till tomten, och till stöd för detta yrkande framhålles, att för inrättningen kräfvades att företaga ombyggnad, som beräknats skola kosta 130,000 R:dr. Nu inträffar ej sällan att Staten upplåter ganska betydliga tomter till allmännyttiga inrättningar, och vi hafva jemväl vid denna riksdag derpå haft exempel. Dervid användes vanligen den form, att upplåtelsen eger bestånd så länge tomten för det afsedda ändamålet användes. Dermed har emellertid i detta fall Stockholms stad icke varit belåten, i ty att staden redan är i besittning af tomten, och frågan reducerar sig således derhän, huruvida man vill afstå eganderätten, eller ej, och huruvida i sådan händelse lösen borde fordras eller ej. För min del biträdde jag inom Utskottet den åsigt, att staden väl borde erhålla eganderätt, men deremot erlägga lösen till belopp af 39,000 R:dr, motsvarande den köpeskilling, som för snart 100 år sedan för tomten betaltes. Denna fordran kan icke gerna anses obillig och att priset är ytterligt lågt torde en hvar inse, då det är fråga om en sjötomt, som innehåller en areal af icke mindre än 28,102½ kvadratalnar, eller nära två tunnland. Staden skulle således göra en god affär och borde dermed vara mera belåten än med en bekräftelse på fortsatt besittningsrätt. Dessutom skulle det säkerligen göra ett obehagligt intryck om staden, efter att hafva erhållit tomten såsom gåfva, framdeles föryrtrade densamma. Jag anhåller derföre, att Kammararen, i enlighet med den af mig biträdde reservationen, måtte på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts nådiga framställning, att Riksdagen för sin del medgifver ifrågavarande fastighets öfverlemnande under full eganderätt åt den för Stockholms stad och län gemensamma kurhusinrättning, emot en löseskilling af 39,000 R:dr.

Herr Berg: Då jag genomläste Stats-Utskottets Utlåtande med dervid fogade reservationer, stadnade jag i villrådighet om hvilket-

dera af de särskilda yrkandena jag borde biträda. Till en början syntes mig, som är vän af sparsamhet, att Utskottets förslag borde bifallas, enär det icke torde vara lämpligt att Staten afstår utan ersättning hvad den eger, men å andra sidan talar för reservanternas åsigt den omständighet, att den inrättning, till hvars förmån Staten skulle afstå sin egendom, är allmännyttig och står i en viss gemenskap med hospitalsväsendet, deråt Staten, efter min uppfattning, borde lemna större uppmuntran, än för närvarande är händelsen. Det föreföll mig emellertid, som om tomtens areal vore större än för ändamålet erfordrades och att derföre möjligen en forening mellan de olika intressena borde kunna åstadkommas derigenom, att tomten delades, så att kurhusinrättningen finge behålla under eganderätt hvad för dess ändamål erfordrades, hvaremot Staten skulle återtaga besittningen af återstoden. För att förvissa mig, huruvida en sådan delning lämpligen kunde åstadkommas, begaf jag mig i går till platsen och fann då att tomten, som utgör ungefär 2 tunnland, innehåller vid sjöstranden, der längden är kortare än vid gatan, 140 alnars längd och från sjön till gatan 200 alnar. Den öfre delen af tomten har fast grund, hvaremot den nedre icke utan betydliga kostnader torde kunna användas till uppförande af större byggnader.

Då nu tomten torde ega ett ganska högt värde och det icke kan vara skäl att Staten afstår mera af tomten, än som erfordras för kurhusinrättningen, samt den ifrågasatta löseskillingen, 39,000 R:dr, lagd till byggnadssumman, 130,000 R:dr, kunde blifva ganska kännbar för Stockholms stad och län, synes det mig som en närmare utredning derom, huruvida icke tomten skulle kunna delas, borde föregå Riksdagens beslut i ämnet, hvarföre jag anhåller att Utlåtandet måtte till Utskottet återremitteras. Måhända kunde Stats-Utskottet nu icke medhinna en sådan utredning, men frågan hölls då öppen till en kommande riksdag.

Friherre Nordenfalk: Att Stockholms kommun icke ogera skulle mottaga den gåfva här föreslagits finner jag helt naturligt, men jag tror, att man vid den föreliggande frågans bedömande måste fästa mera afseende vid Statens än vid stadens fördel. Här har ännu icke blifvit yrkadt bifall till Stats-Utskottets förslag. Jag vill dock göra det. Då man vill afhända Staten en tomt, torde det vara skäl se till hvad den kan vara värd. Den nu ifrågavarande tomten är belägen i samma kvarter, som Kongl. Myntet och har således ett godt läge, som icke försämras derigenom att tvänne dess sidor stöta till sjö och tvänne till gata. Den innehåller 112,000 kvadratfot. Tomtpriset är visserligen olika, men den tomt, staden för kort tid sedan sålde till Staten och som är afsedd att användas för Postverkets bekof, betalades med 3 R:dr 50 öre per kvadratfot. Om man blott tager hälften af detta pris, skulle ändock en tomt, som för kurhusinrättningen nu är upplåten, vara värd 196,000 R:dr, det vill säga med de å densamma uppförda byggnaderna, som äro uppskattade till 20,000 R:dr, öfver 200,000 R:dr. Nu är föreslaget, att staden skulle få lösa tomten för 39,000 R:dr, hvadan således staden i sjelfva verket skulle erhålla en gåfva af omkring 160,000 R:dr. Huruvida staden kan hafva någon

rätt till denna tomt är svårt att säga. Att Riksdagen en gång tillförene afslagit stadens begäran om full eganderätt till den, visar dock, att saken icke är så alldeles klar. Då förhållandet mellan staden och länet i detta afseende icke är fullt utredt, kan jag icke få klart för mig, huru en fördelning dem emellan skulle kunna gå för sig. Emellertid har man sagt, att, då staden så länge afgiftsfritt begagnat tomt, Staten icke nu bör göra sin eganderätt gällande. Härpå går jag, så tillvida in att jag anser, att, Staten icke bör återtaga denna tomt, men jag tror, att, då så väl Staten som staden i en snar framtid blifva i behof af byggnadstomter, det icke vore illa, om Staten egde denna tomt att lemna i utbyte. Statens behof äro i detta afseende ganska stora. Jag vill endast påpeka de nybyggnader, som äro komna i fråga under den närmaste framtiden, nemligen för Musikaliska Akademien och Kongl. Stallet. Dessutom finnas andra tomter, som kunna vara af intresse för Staten att ega, exempelvis den, der assistansen nu är belägen och som jag tror är den enda staden tillhöriga tomt på Riddarholmen. Äfven den tomt, som nu är upptagen af Veterinärinrättningen, lämpar sig för utbyte, ty denna inrättning måste flyttas, då strandvägen längs Nybroviken blir färdig. Då Staten dessutom till Stockholms stads och läns kurhusinrättning årligen lemna 15,000 R:dr, tror jag man måste erkänna att denna inrättning röner icke endast rättvisa, utan äfven välvilja.

På de skäl, jag anför, anhåller jag om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Berlin: Jag anhåller att få fästa uppmärksamheten på, att Rikets Ständer redan en gång förr, nemligen vid 1859 års riksdag, under full eganderätt öfverlätit tomt, med de på densamma uppförda byggnader till Stockholms stad och län med vilkor, att den icke finge försälas. Det oakadt skulle jag icke nu yrka förändring i Stats-Utskottets förslag, såvida det endast vore fråga om att bereda *Stockholms stad och län* en fördel, men denna öfverlåtelse har äfven ett annat och i mina ögon viktigare ändamål, alldenstund hvarje medicine studiosus några månader skall tjenstgöra på denna kurhusinrättning, hvilken tjenstgöring skulle blifva omöjlig att fullgöra, derest inrättningen vore aflägsset belägen från de öfriga sjukvårdsanstalter, vid hvilka han samtidigt skall tjenstgöra. Om Stockholms stad till följe af den osäkra besittningsrätten icke vågar på tomt, uppföra de erforderliga nybyggnaderna, måste den se sig om efter en annan plats och möjligen skulle man då kunna välja t. ex. Sabbatsberg, hvarigenom enligt mitt förmenande inrättningens ändamål såsom undervisningsanstalt skulle förfelas. En talare har ansett önskligt, att tomt, måtte delas. Jag vill med anledning deraf erinra, att kurhusinrättningen för närvarande hyser omkring 200 patienter och att det årliga antalet uppgår till omkring 2,000, hvarföre synnerligast vintertiden ett provisoriskt kurhus måste inrättas på Södermalm. Nybyggnader erfordras derfore i ganska stor skala, hvilka åter betinga platsens bibehållande vid dess nuvarande areal.

Då emellertid Stockholms stad anser den nuvarande besittningsrätten alltför osäker för att våga uppföra de nödvändiga byggnader

derna, vore det enligt mitt förmenande särdeles lyckligt, om Riksdagen åtminstone kunde fatta ett sådant beslut, som för all framtid bekräftade stadens och länets besittningsrätt till tomten med derå befintliga fastigheter, mot vilkor att den fortfarande användes för det med densamma afsedda ändamålet.

Det af Herr Stråle väckta förslaget synes mig i detta afseende tillfredsställande och anhåller jag därför att få biträda detsamma.

Herr Leijonaucker: Den siste ärade talaren har så fullständigt utredt de skäl, som tala för bifall till Kongl. Maj:ts Proposition, att jag icke har något annat att dertill tillägga, än ytterligare fasta uppmärksamheten derå, att denna fråga icke rör endast Stockholms stad och län, utan landet i allmänhet. Orsaken, hvarföre jag reserverat mig mot Utskottets beslut, är den, att, då så många exempel finnas på tillmötesgående från Statens sida i frågor af dylik beskaffenhet, jag icke kan finna någon anledning, hvarföre man icke nu skulle handla i konseqvens dermed. Det är så mycket angelägnare att staden och länet erhålla full eganderätt till tomten, som det icke är tänkbart att det ganska betydliga och för inrättningen så nödvändiga byggnadsföretaget kan påbörjas förr än eganderätt är medgifven, — ett medgifvande, som måste synas vara så mycket mera af behovet påkalladt, sedan man nu hört röster höja sig för att det möjligen i en framtid kunde komma i fråga att Staten återtog tomten för att använda den till andra ändamål.

På grund af dessa skäl anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts Proposition.

Herr Brusewitz: Jag är hufvudsakligen förekommen af den siste ärade talaren, som i likhet med mig reserverat sig mot Utskottets beslut. Förhållandet är nemligen, att staden väl icke gerna kan fränkännas nyttjanderätt till tomten, så länge den användes till det ändamål, för hvilket den är upplåten. Vid 1860 års riksdag medgäfvos Rikets Ständer dessutom staden och länet full eganderätt till tomten i och för byte med allmänna barnhuset, ehuru detta beslut sedermera gick om intet, emedan någon uppgörelse mellan barnhuset och inrättningen icke kunde komma till stånd.

Dessa skäl gifva mig anledning att i öfverensstämmelse med min reservation yrka bifall till Kongl. Maj:ts Proposition.

Herr Stråle: En talare har ansett, att det förslag, jag tagit mig friheten framställa, icke skulle innebära den ringaste förändring i de närvarande förhållandena och att det föreslagna beslutet, i händelse det af Kammaren fattades, icke skulle innehålla svar på tal.

Jag medgifver att 1815 års upplåtelse icke borde kunna tydas annorlunda än att staden och länet ega för all framtid besittningsrätt till tomten, så vidt den för det åsyftade ändamålet användes. Stadsfullmäktiges framställning visar emellertid, att en viss osäkerhet anses vidläda denna upplåtelse, och man har till och med hört den åsigt uttalas, att Staten skulle ega att när som helst återtaga den. Följden häraf är, att man icke vågar uppföra de stora och dyr-

bara byggnader, som för inrättningens försättande i ändamålsenligt skick äro af behovet påkallade. Det förslag, jag framställt, innehåller, att platsen för all framtid skulle vara af Staten upplåten med vilkor, att den användes för Stockholms stads och läns gemensamma kurhusinrättning. Blevde detta förslag bifallet af Representationen, skulle väl ingen tvekan längre skäligen förefinnas att utföra det ifrågasatta byggnadsföretaget. Det må vara möjligt, att, såsom en talare yttrat, Stockholms stad icke skall blifva fullt belåten med ett sådant svar, särdeles om meningen är att sälja hela tomten och flytta inrättningen. Men jag har genom mitt förslag afsett, icke stadens eller länets, utan det allmännas bästa, och just för att förekomma en försäljning är det som jag föreslagit, att vid öfverlåtelsen skall fästas det villkoret, att platsen fortfarande skall användas för nu bestämda ändamål. Att tillika fordra löseskilling lärer dock icke skäligen kunna gå för sig. Om mitt förslag bifalles och stadsfullmäktige ändock icke besluta att verkställa det ifrågavarande byggnadsföretaget, finnas därför skäl, som åtminstone för mig äro obekanta. En talare har propulerat att återremittera frågan. Detta måste jag på grund af riksdagens nära förestående slut motsätta mig. Det ligger nemligen allt för mycken vikt uppå att byggnadsföretaget med det snaraste kan påbörjas, för att man icke skulle, så vidt möjligt är, söka undanröjda alla hinder därför.

Jag anhåller fortfarande om bifall till mitt förslag.

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag tror icke någon kan bestrida att Staten gör ganska stora uppoffringar för Stockholms stads och läns kurhus dels genom de årliga kontanta anslagen, dels derigenom att den bidrager till aflönande af den der anställda öfverläkaren. Ordalydelsen i 1815 års upplåtelse känner jag icke, men att det funnits en tid, då vederbörande icke ansett nödvändigt, att bibehålla kurhusinrättningen på den plats, der den nu finnes, kan inhemtas af Utskottets föreliggande Betänkande. Då det emellertid nu är fråga om att upplåta denna tomt till Stockholms stad, torde man böra erinra sig det sätt, hvarpå staden bemött liknande framställningar från Regeringens och Riksdagens sida. Så till exempel har det varit fråga om att vid det Kongl. stallets ombyggnad förlägga det antingen till den tomt, som förut intagits af Clara fattighus och som nu är försäldt till Staten att användas för postverkets räkning, eller ock till Sillhofvet. Båda dessa förslag hafva strandat mot Herrar Stadstullmäktiges obenägenhet att gå Regeringens önskingar till mötes. Skall då Riksdagen nu afstå denna tomt utan att ens vara förvissad om att den fortfarande användes till kurhusinrättning? Herr Stråle har yttrat, att, om tomten upplåtes till staden och någon byggnad ändå icke blir utaf, ligger der någonting inunder. Jag anser då att det vore bäst att detta först komme i dagen, innan Riksdagen samtycker till upplåtelsen. Dessutom tror jag, att de skäl, som af en min granne nyss blifvit anförda, äga icke ringa betydighet, ty man ser ständigt hvilka höga siffror, som framtråda, då Staten behöfver af staden tillhandla sig en tomt. Ingen lärer

neka, att det vore väl om Staten för sådant fall hade något att lemna i byte.

På grund af hvad jag nu anfört förenar jag mig i det af Friherre Nordenfalk framställda yrkande.

Friherre Nordenfalk: Huruvida de skäl, jag tagit mig friheten utveckla, äro af något värde för Kammaren, känner jag icke, men jag vill dock till hvad jag förut sagt lägga några ord. Innan Riksdagen gör Stockholms stads och läns kurhusinrättning en så betydlig gåfva, bör man vara betänkt på, huruvida man eger vilja och förmåga att i samma mån begåfva öfriga kurhusinrättningar i landet. Kan man icke det, sker en orättvisa mot dem, om den ifrågavarande upplåtelsen beslutas. Hvad tomtens storlek beträffar, ber jag för jämförelsens skull få nämna, att den utgöres af 112,000 kvadratfot under det den nyligen för postverkets behof af staten inköpta tomten, som omfattar ett helt kvarter, innehåller 23,000 kvadratfot.

Herr Stråle: Ännu en gång nödgas jag fästa uppmärksamheten derpå, att här icke är fråga om upplåtelse af tomten, utan endast att den en gång skeddä upplåtelsen måtte bekräftas, så att staden och länet måtte blifva försäkrade om en fortfarande besittningsrätt till tomten. Jag vet då icke huru man kan tala om en gåfva. Afven måste jag i anledning af ordandet om tomtutbyte med staden erinra, att Stockholms län måste tagas med i beräkningen, och att länet icke har några tomter, som kunna komma i fråga att öfverlemnas åt Staten.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade afgirvits följande yrkanden, nemligen: 1:o) att Stats-Utskottets förevarande Utlåtande måtte bifallas; 2:o) af Herr Stråle, att Kammaren för sin del skulle fatta ett så lydande beslut: "att Riksdagen må, i anledning af Kongl. Maj:ts Proposition, förklara, att Stockholms stad och län ega att allt framgent besitta fastigheten, så länge densamma af dem användes till kurhusinrättning för staden och länet;" 3:o) af Herr Montgomery-Cederhjelm, att Kammaren för sin del måtte fatta ett beslut af följande lydelse: "att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning på det sätt bifalles, att Riksdagen för sin del medgifver ifrågavarande fastighets öfverlemnande under full eganderätt åt den för Stockholms stad och län gemensamma kurhusinrättning emot en löseskilling af 39,000 R:dr;" 4:o) att Kammaren, med afslag å Utskottets Utlåtande, måtte bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet aflättna nådiga Proposition; samt 5:o) att Utlåtandet skulle till Utskottet återförvisas.

Härefter framställdes särskilda propositioner å alla dessa yrkanden, af hvilka propositioner de två första besvarades med många ja och nej i blandning, samt de tre sednare med många nej jemte åtskilliga ja; hvarefter och sedan proposition på bifall till Utlåtandet änyo framställdes samt med många så väl ja som nej besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Herr Stråle begärde votering.

Efter förmälan, att Kammaren egde att bestämma hvilketdera af de öfriga fyra yrkandena skulle utgöra kontrapositionen vid den blifvande voteringen, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition derå, att Herr Stråles förslag skulle i kontrapositionen intagas, och, då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Med anledning deraf, att votering äskades, om kontrapositionens innehåll, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den som vill, att, vid blifvande votering om bifall till Stats-Utskottets Utlåtande N:o 60, kontrapositionen skall innehålla bifall det af Herr Stråle i ämnet framställda förslag, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, kommer annan kontraposition att bestämmas;

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 64;

Nej — 20.

Uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition för hufvudvoteringen:

Den som bifaller Stats-Utskottets Utlåtande N:o 60, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, antager Kammaren det af Herr Stråle i ämnet afgifna förslag.

Vid denna omröstnings utgång och efter öppnande af den försegelade voteringssedeln, befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 43;

Nej — 44.

Vid ånyo skedd föredragning af Stats-Utskottets den 25 och 27 sistlidne April bordlagda Utlåtande N:o 61, i frågan om skjutsningsbesvärets ordnande m. m., lades 1:sta punkten till handlingarne och blefvo Utskottets i 2:dra och 3:dje punkterna gjorda hemställanden af Kammaren bifallna.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 25 och 27 sistlidne April bordlagda Utlåtande N:o 62, i anledning af väckt motion angående frälserustjtjenstens utgörande in natura m. m.

Herr von Koch: Jag skulle här vilja säga nästan såsom vid ett tillfälle då en ledamot af Högsta Domstolen yttrade: "med omkastande af nedre revisionens tankeföljd gillas dess betänkande." Jag har nemligen ej något emot det slut, hvori Stats-Utskottet i förevarande fråga stadnat, men så mycket felaktigare och farligare finner jag motivena. Det förekommer mig som om hela motionen vore skrifven af Herr Jöns Andersson eller någon af hans skrifkunnige vänner — på drift, och jag är rädd att Stats-Utskottets ledamöter ej gifvit sig nog tid att granska densamma. I alla gamla Bevillnings-förordningar har det varit föreskrifvet, att rusttjenstmarken skulle utgå med 30 öre och 1772 års Bevillnings-förordning innehöll, att hälften deraf efterskänktes, derest Kongl. Maj:t behagade förordna att rustningen åter skulle utgöras in natura. I 1862 års och följande Bevillnings-förordningar finnas ej likalydande men likartade föreskrifter. Dock tror jag knappast, att någon innehafvare af frälsehemman på långliga tider drömt om att adelsfanan numera skulle kunna sättas upp.

Jag vill väl ej bestrida att med lika skäl som några yrka, att sådana bergsmanshemman, som fullgjort alla sina skyldigheter, värmt vid hytta och af god malm tillverkat dåligt tackjern för att bevara sina privilegier, skulle kunna äläggas inträda i samma skyldigheter som före 1608. Med än större skäl kunde man då säga, att adelsfanan skulle kunna sättas upp — efter 120 år! Detta är den der s. k. *rättvisan i skatteväg*, som kan leda till så besynnerliga resultat, att en som ej anar att några nya grundskatter förestå, ett tu tre får öfver sig ett onus, det han icke anat. — Det ligger i Stats-Utskottets motiver, att adelsfanans uppsättande skulle vara endast *en tidsfråga*. Efter min åsigt, så — äfven om man ej kan anse en *domare* berättigad att betrakta en gammal orimlig lag eller föreskrift såsom *antiquverad* — hvilket han dock någon gång tillåter sig, så är man dock såsom *representant* berättigad dertill, då frågan gäller återupptagande af en skatt, som ej på ett eller ett par hundra år utgått. En förfärlig osäkerhet skulle annars uppstå i de ekonomiska förhållandena. — På denna grund yrkar jag bifall till Utskottets hemställan, men med ogillande af motivena.

Herr Montgomery-Cederhielm: Förhållandet var verkligen sådant som den föregående ärade talaren antydde, nemligen att man i Utskottet tvekade huruvida motionen kunde vara allvarsamt menad, och flere röster höjde sig äfven för att besvara den ännu knapphändigare än som skett. Skulle man svara något, så fans der emellertid ett sådant öfverflöd på skäl, att man råkade i en fullkomlig "embarras de richesse." — Man tvekade *hvilka* skäl som borde användas, och många behöfdes ej, ty saken var klar i sig sjelf. — Om den ärade talaren nu ej gillar motivena, så har han väl för sin del andra skäl, genom hvilka han i allt fall kommer till samma resultat. Jag har derföre

ej något emot hans hemställan om ogillande af motiverna, men yrkar bifall i hufvudsaken.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till det förevarande Utlåtandet och dels af Herr von Koch, att Kam-maren, med ogillande af Utskottets motivering, måtte bifalla det slut, hvartill Utskottet i frågan kommit; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utlåtandet och, då dervid sva-rades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfver-vägande.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 25 och 27 sist-lidne April bordlagda Utlåtande N:o 63, i anledning af väckt motion om åtgärders vidtagande för rustnings- och roteringsskyldighetens skiljande från jordbruket.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 25 och 27 sistlidne April bordlagda Utlåtande N:o 64, i anledning af väckt motion angående afskaffande af åtskilliga från kyrkorna i de fordom Danska provin-serna utgående afgifter.

Herr Dickson, Charles: Jemte det jag får anhålla om bifall till Utskottets förslag, tillåter jag mig att föreslå ett litet amende-ment dertill. Dessa afgifter, som äro antydda att drabba de "for-dom Danska provinserna," drabba i lika mån Bohuslän, och bör så-lunda i min tanke den åsyftade lindringen äfven sträcka sig till detta landskap. Ehuru jag vet att man möjligen skulle kunna hän-föra Bohuslän till de fordom "Danska provinserna," emedan denna provins förr hört till Danmark, fastän såsom del af Norge, så tager jag mig dock friheten föreslå, att för tydlighetens skull dessa ord "de fordom Danska provinserna" utbytas emot: "Skåne, Halland, Blekin-ge och Bohuslän."

Herr Beckman: Villigt må erkännas, att Utskottets förslag är så försigtigt affattadt, att det icke gerna kan föranleda någon rättskrän-kande åtgärd. Men äfven en begäran om utredning och nådig fram-ställning bör grunda sig på skäl. Då frågan gäller att indraga häfd-vunna skatter eller afskaffa så beskaffade afgifter, böra åtminstone klara skäl äfven för en sådan åtgärd, som den nu ifrågasatta fram-ställas. Hvilka skäl förefinnas då att i afseende på just dessa afgif-ter, mer än andra, påkalla utredning och nådig framställning om deras upphörande? Samma motion väcktes vid förra riksdagen. Stats-Utskottet afstyrkte då framställningen derföre att saken ej var ut-redd. Nu har Utskottet ej heller vunnit djupare insigt i ämnet, än att det genom en inblick i räkenskaperna öfvertygat sig, att de ifrå-

gavarande afgifterna verkligen existera. Kan ett sådant förhållande, att afgifter existera, vara tillräcklig grund att hos Kongl. Maj:t begära framställning om deras upphörande? I sådant fall skulle jag tro att alla skatter och afgifter påkalla en dylik framställning. Jag måste erkänna, att jag ej har så noga reda på förhållandet med dessa f. d. Danska provinser, att jag kan med säkerhet yttra mig om ifrågavarande afgifters beskaffenhet eller ändamål. I afseende på *en*, nemligen, "Biskopens studieskatt", tror jag mig veta, att densamma redan är tagen i beräkning vid reglering af Biskopens lön. Detsamma torde vara förhållandet med de öfriga, nemligen att de äro bestämda för vissa ändamål, så att de ej kunna derifrån utan svårighet borttagas. Med bibeltryckstunnan lärer väl detta åtminstone vara händelsen. Det vill således synas, som qvarstode ännu med oförminskad styrka det skäl, som föranledde Stats-Utskottets afslag för lidet år, nemligen att saken är så outredd, att man ej har något, hvarpå man kan grunda den föreslagna åtgärden. Jag kan ej tro, att det vore omöjligt för en motionär att åstadkomma åtminstone så pass utredning, att Riksdagen kunde se att i afseende på just dessa afgifter mera än i afseende på alla andra förefunnnes skäl att draga i tvifvelsmål deras berättigande. — På grund af hvad jag anfört kan jag ej finna lämpligt, att Riksdagen för närvarande ingår med den föreslagna skrifvelsen, utan yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Montgomery-Cederhielm: Jag vill ganska gerna medgifva, att någon sådan utredning af frågan, som fullt motiverar en skrifvelse till Kongl. Maj:t, ej blifvit i motionen anförd. Motionären omtalar de olika utgiftstitlarne, som utgå från kyrkorna i hans hemort, men kan ej lemna någon upplysning om deras tillkomst eller om användandet af dessa medel. Man ansåg sig dock böra fästa något afseende vid motionärens framställning. Det är nemligen oneligen svårt för en enskild person att i ett fall som detta kunna åstadkomma tillräcklig utredning. Att emellertid de faktiska förhållandena voro sådana, som motionären uppgifvit, derom har Utskottet ansett sig öfvertygad genom de från Kongl. Kammarrätten reqvirerade räkenskapsböckerna, deri samtliga dessa titlar funnos upptagna. Att det är ganska svårt att säga huru dessa titlar uppkommit och för hvad ändamål de utgå, torde väl få medgifvas, då till och med den siste ärade talaren erkände sig sväfva i en viss okunnighet derom. Jag tror således att här existerar för en del af landet något ovanligt förhållande, hvarföre jag tror frågan kunde kräfva en utredning; och då den föreslagna skrifvelsen är så försigtigt framställd, att den endast begär en utredning om tillkomsten och beskaffenheten af dessa utgifter, samt just betonar, att fråga ej är om någon ökad utgift för Statsverket, än mindre om rubbning af några rättsförhållanden, tror jag denna åtgärd verkligen vara så oskyldig, att den kan af Kammaren bifallas. Om genom den äskade utredningen ett upphörande af dessa skatter erhålles, anser jag dermed en fördel vara vunnen, som ej är att förakta, och tillstyrker jag derföre bifall till Utskottets förslag.

Herr von Möller: Få af den ärade Kammarens ledamöter torde hafva riktig reda på dessa afgifter. Det är här ej fråga om afgifterna i sig sjelfva, som äro ganska obetydliga. Vaxljusmedlent t. ex., som gå till Lunds domkyrka, utgöra endast några få öre, och ungefär samma förhållande är med öfriga titlar. Jag har sjelf blifvit ombedd att söka medverka till något förslag, så att dessa afgifter kunde åtminstone få gemensamt utbetalas i stället för de många remisser, som nu måste ske, och hvarför kostnaderna ofta gå upp till mer än sjelfva afgiften. Och då just i slutet af Stats-Utskottets Betänkande hemställes, att Kongl. Maj:t ville tillse, huruvida ej afgifterna *utan Statsverkets betungande eller förnärmande af någons rätt*, kunde för framtiden upphöra, så ifrågasättes ju ej annat, än att kyrkorna skulle gifva något vederlag för befrielsen från dessa afgifter. Församlingen känner just ej till dem, men det är presten, som besväret af ett ganska vidlyftigt bokhålleri drabbar. Det är en förenkling häri, som motionären äsyftat, och anser jag för min del detta så önskvärdt, att jag ej kan annat än förorda bifall till Utskottets hemställan.

Herr Dickson: Då min uppmärksamhet blifvit fästad derpå, att, om ordet *Bohuslän* i förslaget tillägges, en sådan förändring skulle innefatta ett nytt förslag, ej grundad på någon väckt motion, tager jag mig friheten förändra mitt förslag, så att, i stället för "de fordom Danska provinserna", införes "kyrkorna i de provinser, som förut tillhört Danska monarkien."

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till förevarande Utlåtande; dels af Herr Dickson, att detsamma måtte bifallas med den förändring, att orden: *de forna Danska provinserna* utbyttes emot orden: *de provinser, som fordom tillhört Danska monarkien*; och dels slutligen, att Utlåtandet skulle af Kammaren afslås. Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utlåtandet oförändradt, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på bifall till samma Utlåtande med den deri af Herr Dickson föreslagna ändring, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarne Stats-Utskottets den 25 och 27 sistlidne April bordlagda Memorial N:o 65, i anledning af återremiss å en § uti Utlåtandet N:o 33, angående Riksdagens år 1869 församlade Revisorers berättelse om Statsverkets granskning.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 27 och 28 sistlidne April bordlagda Utlåtande N:o 67, i anledning af väckt motion angående

befrielse för Skillinge fiskelägesåboar från erläggande af nu utgående afgäld till borgmästaren i Christianstad.

Grefve Wachtmeister, Axel Knut: Bland Skillinge fiskeläges åboar har från längre tid tillbaka försports allmän klagan öfver den orättvisa, som de, förlåtligt nog, anse sig lida, derigenom att de — ett fattigt fiskarefolk på en aflägsen kust — äro skyldiga att bidra till borgmästarens i ett, efter deras sätt att se, rikt samhälle aflöning. Grunden till staden Christianstads rätt till afgälden har på laglig väg blifvit fullkomligt utredd, och frågan år 1868 af Kongl. Maj:t afdömd till förmån för Christianstads samhälle, men denna utgång af frågan har likväl icke kunnat hos Skillingeboarne qväfva känslan af ovilja att i ekonomiskt afseende vara beroende af en person, med hvilken de för öfrigt icke hafva att skaffa. Christianstads nuvarande borgmästare har — jag medger med en berömvärd undfallenhet för Skillingeboarnes vidare klagomål — sökt att i möjligaste mätte gå deras önskningsar till mötes, derigenom att han ingått på af dem föreslagen konvention, men missnöjet hos dessa åboar är dock så djupt, att deras klagomål oförändradt fortfara. Den afslutade konventionen måste äfven anses såsom provisionel, då den är beroende på borgmästarens lifstid samt således måste för åboarne vara temligen osäker, och då denna beskattning tyckes mig vara lika obehaglig för löntagare som löngifvare, och då jag har hopp om att genom den af Utskottet föreslagna åtgärd en för Skillingeboarne ganska behöflig lindring kan åstadkommas, så vill jag anhålla om bifall till Utskottets förslag; dock får jag vördsamt begära, att ett par ord måtte tilläggas, nemligen att efter orden "må kunna" i Utskottets förslag till underdånig skrifvelse måtte insättas orden "med tillgodoseende äfven af staden Christianstads rätt", hvarigenom Utskottets förslag således skulle erhålla följande lydelse: "att Kongl. Maj:ts täcktes låta utreda om och på hvad vilkor en till tryggad besittning för Skillinge fiskeläges åboar ledande reglering må kunna, med tillgodoseende jemväl af staden Christianstads rätt, åvägabringas samt till Riksdagen derom aflåta nådig Proposition."

Herr Montgomery-Cederhielm: Egentligen kan jag icke inse, att det af den föregående talaren förordade tillägg kan vara behöfligt. Man begär hos Kongl. Maj:t en utredning huruvida en reglering må kunna åvägabringas, och i en sådan utredning lärer väl icke staden Christianstads rätt kunna komma till korta. Såsom jag redan nämnt, kan jag icke föreställa mig att något tillägg behöfves i Utskottets förslag till underdånig skrifvelse, men skulle jag misstaga mig samt det begärda tillägget anses i något afseende nyttigt, så vill jag icke motsätta mig detsamma.

Grefve Wachtmeister: Den invändning, som af den siste talaren blifvit gjord emot mitt förslag, var icke oväntad. Jag medgifver, att det af mig begärda tillägg kan synas öfverflödigt, men det kan å andra sidan icke heller skada, och när man tager i betraktande de olika skattetitlar, som här skola ifrågakomma och jemväl

betänker grunden till dessa skattetitlar — de hafva nemligen tillkommit till följd af en enväldig konungs penndrag — så torde det icke skada, att man äfven fäster uppmärksamheten på att staden Christianstad måtte bibehållas vid sin lagliga rätt.

Då jag talar lika mycket för staden Christianstads som för åboarnes i Skillinge fiskeläge rätt och blott önskar, att kyrkan måtte, så att säga, ställas midt i byn, fortfar jag i mitt yrkande, att de ord jag föreslagit måtte tilläggas, och har jag anledning tro, att ett sådant tillägg äfven inom Andra Kammaren kommer att föreslås af Representanten från Christianstad och der blifva bifallet.

Friherre Raab, Adam: Jag både förstår och gillar, att landshöfdingen i Christianstads län vill hafva uttaladt ett förbehåll, att staden Christianstad måtte oförkränkt blifva bibehållen vid sina rättigheter, men om man vänder sig till Kongl. Maj:t och begär, att Kongl. Maj:t ville låta utreda förhållandena och afgifva nådig Proposition, så synes det mig falla af sig sjelft, att någon orättvisa icke kan ifrågakomma, och då det skulle vara en orättvisa att från Christianstad borttaga en rättighet, som den eger, lärer Kongl. Maj:t nog tillse, att denna rättighet icke utan ersättning blifver staden frånhänd. På sådan grund anser jag det begärda tillägget icke vara erforderligt, utan yrkar bifall till Utskottets förslag oförändradt.

Herr Nordström: För min del eger jag ej annan kannedom om saken, än den man kan vinna genom de af Utskottet meddelade upplysningar. Dessa äro emellertid tillräckliga, för att visa att här egentligen är fråga om ett enskildt rättsförhållande, och således är att räkna till de ärenden, med hvilka Riksdagen icke får taga befattning; kommande härtill, att sjelfva frågan år 1868 blifvit af Kongl. Maj:t profvad och afgjord, hvadan Utskottets nu föreliggande förslag, som åsyftar att på indirekt sätt bereda åt Skillinge fiskeläge en förmån, som Kongl. Maj:t funnit detsamma icke kunna tillerkännas, synes mig sålunda ingå på ett område, som uti 90 § Regeringsformen är Riksdagen förbjudet att beträda. Man finner af Betänkandet, att åboarne å Skillinge fiskeläge hos Kongl. Maj:t i underdanighet anhållit dels om skatteköp af den till fiskeläget hörande jord, dels ock om upphäfvande af den staden Christianstad enligt privilegierna tillagda dispositionsrätt i afseende å fiskeläget; och förklarade Kongl. Maj:t, sedan vederbörande blifvit hörda, till svar härfpå uti nådig resolution den 10 Februari 1868: "att då staden Christianstad genom 1622 års privilegier fått sig, intilldess annorlunda förordnades, Skillinge fiskeläge till nyttjande, brukande och bibehållande upplåtet, samt anledning icke syntes vara för handen att, såsom åboarne begärt, till fördel för dem upphäfva berörda, staden vid dess grundläggning förunnade, sedermera vid särskilda tillfällen bekräftade och aldrig förverkade privilegier, i hvad de rörde nämnda fiskeläge, hvilket af staden innehades med samma rätt som annan jord, hvilken blifvit denna stad, lika med många andra städer, donerad, och hvar till någon skatterätt icke kunde de till brukare derå af städerna antagne personer tillkomma, funne Kongl. Maj:t icke skäl att innehaf-

varnes af Skillinge fiskeläge ifrågavarande framställningar i nåder bifalla.“ Hvad skulle nu efter en sådan resolution vidare vara i saken att göra? Om åboarne vid fiskeläget vilja tillvinna sig en mera tryggad besittningsrätt, så är det en sak, hvilken de få uppgöra med Christianstads municipalitet, men ej kan Riksdagen ingå i pröfning om dessa till den enskilda öfverenskommelsens område hörande förhållanden. För min del finner jag därför icke något skäl förefinnas till den föreslagna underdåniga skrifvelsen, hvarföre jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Montgomery-Cederhielm: Såsom synes af ifrågavarande Utlåtande har Stats-Utskottet icke ingått i någon pröfning af sjelfva rättsförhållandet eller Kongl. Maj:ts derom meddelade beslut, hvarföre man icke kan anse att något brott här blifvit begånget emot 90 § Regeringsformen. Utskottet har endast afsett en utredning och ett ordnande af förhållandet emellan Skillinge fiskeläges åboar och staden Christianstad, och då sådant synes önskvärdt å alla parters sida, kan väl en dylik begäran om utredning icke anses farlig. Jag anhåller derföre om bifall till Utskottets förslag med eller utan det begärda tillägget, som jag icke mycket fäster mig vid.

Herr von Gegerfelt: Jag anhåller att få instämma i den näst siste talarens yttrande. Då Kongl. Maj:t genom tvänne särskilda beslut 1852 och 1868 afgjort de af Skillinge fiskeläges åboar väckta anspråk på vidsträcktare rätt till de af dem innehafda lägenheter, så skulle Riksdagen, om den nu åter upptog frågan, nära nog upphäfva sig till en kassationsdomstol, hos hvilken talan finge fullföljas mot högsta myndighetens beslut. Att på samma gång lindra åboarnes utgifter och tillgodose staden Christianstads rätt blefve dessutom omöjligt, om icke Staten vore benägen ersätta skilnaden.

Slutligen vill jag fästa uppmärksamheten på, att förevarande motion icke bort föranleda Utskottets hemställan. I samma motion yrkas nemligen endast, att Skillinge fiskeläges åboar måtte blifva berättigade att erlægga afgälden till Staten i stället för till staden Christianstad, som af Staten skulle få motsvarande godtgörelse derför, ett arrangement hvarpå ingendera af parterna skulle vinna. Af ofvan angifna orsaker och då jag dessutom anser, att Riksdagen icke bör vara allt för frikostig med underdåniga skrivelser om likt och olik, yrkar jag afslag å Utskottets förslag.

Herr Wærn: Jag kan omöjligt inse den kollision, i hvilken vi skulle komma med 90 § Regeringsformen, om vi bifalla Utskottets hemställan. Det må vara riktigt efter lag, att fiskelägets åboar betala afgäld, men då ställningen, sådan den är, är onödigt hinderlig för åboarne och icke angenäm för staden Christianstad, kan jag icke se något skäl att icke få ett missförhållande afhjelpat, särdeles som begge parterna önska få förhållandet ändradt. Det synes mig, att vi icke böra vägra vår medverkan till att få äfven de små missförhållandena afhjelpade, och att vi derföre nu icke böra vägra utan bifalla

Utskottets hemställan om en underdånig skrifvelse, isynnerhet som landshöfdingen i Christianstads län förordat denna hemställan.

Hvad angår det begärda tillägget, så skulle jag, om jag derom blifvit rådfrågad, hafva afstyrkt detsamma, emedan jag anser det icke vara behöfligt, men då enahanda förslag blifvit väckt inom Andra Kammaren, der det lär hafva sympatier, och det således lär vara sannolikast att besluten inom båda Kamrarna blifva lika, om tillägget antages, får jag yrka bifall till Utskottets hemställan med tillägg af de utaf Grefve Wachtmeister föreslagna ord.

Herr von Koch: Jag är väsendtligen förekommen af den siste ärade talaren. Här är icke fråga om upphäfvande af Kongl. Maj:ts beslut, emedan det är något helt annat, att Kongl. Maj:t i administrativ väg beslutar enligt gällande stadganden och att Statsmakterna besluta om dessa stadgandens upphäfvande eller förändring. Derigenom att Riksdagen ingår med den föreslagna skrifvelsen, torde den fördel kunna vinnas, att en temligen talrik befolkning i framtiden kan erhålla en mera tryggad besittning till sina lägenheter, och yrkar jag derföre bifall till Utskottets hemställan, på sätt Grefve Wachtmeister föreslagit.

Herr Brun: På de af tvänne föregående talare anförda skäl får jag förena mig med dem i att yrka afslag å Utskottets hemställan, särdeles som frågan blifvit af Kongl. Maj:t pröfvad så nyligen som år 1868. Jag önskar också att få fästa uppmärksamheten på, att det förhållande, som förefinnes emellan åboarne å Skillinge fiskeläge och staden Christianstad, icke är ensamt i sitt slag utan finnas ganska många andra städer, åtminstone i de norra orterna, till hvilka fiskelägen stå i enahanda förhållanden. Mig synes att det icke skulle vara rätt att upphäfva dessa genom resolutioner och beslut åtskilliga städer tillförsäkrade intrader. Skulle Kammaren emellertid bifalla Utskottets förslag, så vill jag åtminstone föreslå, att de ord Grefve Wachtmeister äskat få tillagda måtte uti den underdåniga skrifvelsen inflyta, men helst skulle jag önska att Utskottets hemställan blefve afslagen.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till förevarande Utlåtande; dels af Grefve Wachtmeister, att detsamma skulle bifallas med den förändring, att efter orden: *må kunna* infördes orden: *med tillgodeende äfven af stadens rätt*; och dels slutligen att Utlåtandet skulle af Kammaren afslås.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utlåtandet oförändradt, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på bifall till Utlåtandet med den deri af Grefve Wachtmeister yrkade ändring, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 27 och 28 sistlidne April bordlagda Memorial N:o 69, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Stats-Utskottets Utlåtande N:o 48, angående Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om rättighet för Göta kanalbolag att af de till säkerhet för kanalens framtida underhåll i Riksgälds-kontoret deponerade medel lyfta en summa af Etthundratusen Riksdaler mot aflemnande af 1,000 stycken aktier i Kinda kanalverk å sammanlagdt enahanda belopp.

Hans Excellens Herr Grefve Sparre: I förevarande fall, der Stats-Utskottets hemställan i hufvudsaken blifvit af Första Kammaren bifallen, men af Andra Kammaren afslagen, har Utskottet ansett frågan, såsom inverkan på Riksgälds-kontorets utgifter, enligt 65 § Riksdags-ordningen böra afgöras genom omröstning i den ordning samma paragraf föreskriver, och i anledning deraf afgifvit förslag till voteringsproposition. För min del tror jag, att Stats-Utskottet ganska väl kunnat komma till ett annat slut, enär här egentligen icke är fråga om någon Riksgälds-kontorets utgift, utan blott om en återbetalning af en Kontorets skuld. Stadgandet i 65 §:en om gemensam omröstning är ett undantag från den allmänna föreskriften i 63 §:en Riksdags-ordningen, att alla frågor, der Kamrarne stadna i olika beslut, skola anses förfallna, och om detta stadgande gäller således detsamma som om andra undantagslagar, att det icke får tolkas extensivt. Då nu det ingalunda är klart, att det fall, som här föreligger, bör hänföras under 65 §:en, tror jag att Utskottet bort hafva ansett frågan vara förfallen, och tillåter mig därför yrka afslag å Utskottets hemställan.

Friherre Funck: Frågan huruvida den föreslagna utbetalningen från Riksgälds-kontoret, hvilken bifallits af ena Kammaren, men afslagit af den andra, skulle komma under gemensam omröstning eller anses hafva förfallit, debatterades ganska utförligt inom Stats-Utskottet, och Utskottet kom, såsom det synes af Betänkandet, hvilket icke är åtföljdt af någon reservation, enhälligt till den åsigt, att votering borde anställas. Ordalagen i 65 § Riksdags-ordningen äro enligt mitt förmenande tydliga nog; der står "Riksgälds-kontorets inkomster och utgifter". Frågan blir då: är denna utbetalning en utgift eller icke. Det är visserligen en sanning, att här egentligen är fråga om afbetalning af en skuld eller kanske rättare utbetalning af deponerade medel, men det föranleder dock alltid en bestämd utgift för Riksgälds-kontoret och vållar således äfven, att de behof, för hvilkas fyllande Stats-Utskottet skall föreslå utväg, blifva så mycket större. Summan kunde ju lika gerna hafva varit en eller två millioner, och då hade väl alltid votering måst anställas, ty icke kunde det hafva varit riktigt, att en fråga, som skolat till den grad inverka på Kontorets ställning fått förfalla. I den beräkning öfver Statsverkets utgifter, hvilken, som jag hoppas, nästa Onsdag skall blifva färdig att framläggas för Kammaren, hafva ock dessa 100,000 R:dr blifvit upptagna såsom en Kontorets utgift, och jag anhåller därför om bifall till Utskottets förslag.

Grefve Hamilton, Henning: Det är visserligen å ena sidan en sanning, att man icke bör extensivt tolka 65 §:n i afseende å voteringar Kamrarne emellan, men å andra sidan tror jag grannligheten fordra, att då i en sådan fråga, som här är före, Kamrarne stadnat i olika beslut, man icke utan fullt giltiga skäl förvägrar Medkammaren att få sin mening underkastad votering. Vore en utgift alldeles liktydig med minskad tillgång, skulle någon votering här icke kunna komma i fråga, ty hvad som föreslagits är endast att Riksgälds-kontoret skall göra en afbetalning; å den skuld Kontoret för närvarande har till Göta kanaldirektion, men ordet får icke tagas i denna betydelse, och såsom Friherre Funck redan anmärkt, frågan kommer att inverka, icke endast på Riksgälds-kontorets ställning, utan äfven på hela statsregleringen, då utbetalningen måste upptagas såsom en Kontorets utgift, till hvilken medel skola af Stats-Utskottet föreslås och af Riksdagen beviljas. Man kan sätta i fråga, huruvida utgiften skall förekomma under stundande statsregleringsperiod, då det upplysts af Herr Finansministern, att Kinda kanalarbete sannolikt icke blir färdigt och afsynadt under år 1870, och således denna utgift, hvilken icke behöfver ega rum förr än ett år derefter, icke skulle ifrågakomma under 1871; men detta är blott en sannolikhet, och det beror ännu på bolaget att afsluta arbetet så tidigt, att afsyning kan verkställas i år, i hvilket fall utbetalningen måste ske under 1871. Annu ett annat skäl finnes, hvarföre jag tror votering bör ega rum. Det kan nemligen vara tvifvelaktigt, huruvida ett Riksdagens beslut kan upphävas i annan laga form än det tillkommit. Rikets Ständer beviljade vid 1828 års riksdag ett visst bidrag till Göta kanalbyggnads fullbordande, mot vilkor att kanalbolaget skulle i Riksgälds-kontoret insätta såsom säkerhet för arbetets fullbordan och underhåll 281,778 R:dr B:ko, deraf en tredjedel eller 93,926 R:dr B:ko skulle allt framgent innestå. Om nu bolaget tillåtes att återfå större delen af dessa medel, upphäfver Riksdagen det vilkor, som vid anslagets beviljande var fästadt. Nu är emellertid klart, att om vid den riksdag, då beslut om anslagets beviljande fattades, två Stånd i fråga om vilkoret stadnat mot två, hade frågan måst slitas genom votering i förstärkt Stats-Utskott, och då hyser jag betänklighet huruvida vilkoret kan å annan väg upphävas. Jag tror således icke, att man har fullt fog att undandraga sig den votering Stats-Utskottet ifrågasatt, och anhåller dertill om bifall.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels godkännande af den ifrågavarande voteringspropositionen och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på voteringspropositionens godkännande och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs änyo Stats-Utskottets den 27 och 28 sistlidne April bordlagda Utlåtande N:o 70, angående ifrågasatt godtgörelse för en vid eldsvåda förkommen Svensk statsobligation.

Herr Hallenborg: På samma gång jag yrkar bifall till hvad Stats-Utskottet nu föreslagit, kan jag icke annat än beklaga, att våra former äro så tunga, att Riksgälds-fullmäktige, hvilka hafva sig uppdraget att afsluta lån till betydliga belopp, der, om äfven genom deras åtgöranden förluster skulle Statsverket tillskyndas, någon annan påföljd för Fullmäktige icke kan inträffa, än att de icke återväljas till sin befattning — skola vara tvungna att underställa Riksdagen en sådan råga som denna. Om nu Kamrarne skulle stadna i skiljaktiga beslut, skulle saken komma att slitas genom gemensam votering, men det kan väl ej annat än skada vår kredit, att sådana rena administrationsåtgärder skola blifva föremål för Riksdagens pröfning. På allmänna hypothekebankens obligationer står utsatt, att om de förkomma, de få mot andra utbytas, och Bank-styrelsen beslutar derom sjelf, utan att behöfva inhemta delegarnes åsikter. Det är alldeles nödvändigt, att dylika frågor afgöras så enkelt och hastigt som möjligt, och jag anhåller därför hos Fullmäktiges ordförande om upplysning, huruvida någon föreskrift finnes, som utgör hinder för Fullmäktige att härom sjelfva besluta.

Grefve Hamilton, Henning: På den siste talarens förfrågan får jag lemna det svar, att det visserligen någon gång inkommit framställningar till Fullmäktige om erhållande af godtgörelse för förkomma obligationer. vanligen jernvägslånsobligationer på 10 Thaler, och att dessa framställningar afgjorts af Fullmäktige, men alltid genom afslag, enär det hittills icke lyckats för någon att leda i fullständigt bevis, att obligationen verkligen förkommit. Samma förhållande är med den ifrågavarande Professor Rovsing tillhöriga obligationen. Hade det kunnat fullständigt bevisas, att den förkommit, skulle Fullmäktige utan tvekan tagit på sitt ansvar att utfärda en ny, men under de förhållanden som här äro för handen, eller att det endast kunnat göras högst sannolikt att så inträffat, och då således ännu återstår möjlighet att obligationen kan finnas i behåll, hafva Fullmäktige icke ansett sig och torde icke heller böra ansett sig berättigade att utlemna en annan obligation i stället. Förhållandet är, att vid en eldsvåda för 5 år sedan förlorade Professor Rovsing obligationen. Han skyndade att anmäla detta för Fullmäktige och begära en ny, hvilken anhållan genast afslogs, då naturligtvis blotta uppgiften att obligationen förkommit icke utgjorde bevis för sanningen deraf, och man således icke kunde utsätta Riksgälds-kontoret för risken att få två obligationer af samma serie och nummer presenterade till inlösen. Sedermera hafva flera år förflutit, under hvilka Professoren Rovsing åtskilliga gånger förnyat sin anhållan, och han har genom åtskilliga vitsord, hvilka på diplomatisk väg kommit Fullmäktige till handa, styrkt att han anses såsom en fullt pålitlig man, hvars uppgift om den gjorda förlusten icke borde betvivlas. Dessutom förekommer den omständighet, att alla förfallna räntekuponer till de för 1861 års statslån utfärdade obligationer å 2,000 R:dr redan blifvit hos Riksgälds-kontoret till inlösen företedda, med undantag endast af kuponerna till en enda obligation, hvilket gör sannolikt att denna enda måste hafva förkommit, och att det är just den som

innehafts af Professor Rovsing. Ytterligare har han styrkt, att han köpt och innehaft en sådan obligation, och det finnes sålunda all möjlig sannolikhet för att hans uppgift om förlusten är riktig. Vid sådant förhållande och då Professor Rovsing tillika erbjudit sig lemna full säkerhet, så att någon förlust för statsverket icke skall uppkomma, anhåller jag om bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utlåtandet bifölls.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 27 och 28 sistlidne April bordlagda Utlåtande N:o 71, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående beviljande åt Storbritaniske undersåtarne Audley C. Gosling och Hugh C. Smith af vissa förmåner i och för jernvägsanläggning emellan Frövi och Ludvika.

Friherre Raab, Adam: Stats-Utskottet har i det nu föredragna Betänkandet tillstyrkt, att Riksdagen ville bifalla Kongl. Maj:ts Proposition derom, att Storbritaniske undersåtarne Gosling och Smith måtte vid byggandet af jernväg mellan Frövi och Ludvika få sig tillerkända förmånerna att "dels erhålla upplåtelse af den för jernvägsanläggningen erforderliga, Kronan tillhöriga jord, utan annan kostnad än att, hvad angår boställsjord eller annan åt enskild person upplåten kronojord, ersättning därför bör lemnas i enlighet med hvad nådiga Förordningen den 14 April 1866 derom stadgar, dels ock för anläggningen kostnadsfritt begagna sådana å Kronans egor belägna kalk- och stenbrott, som kunna vara disponibla". Såvidt jag erhållit riktiga underrättelser, lär det endast vara på några få, om ens på något ställe, som bolaget skulle kunna draga någon särdeles nytta af detta medgifvande. Men saken har verkligen två sidor; å ena sidan är, såsom jag antydt, sjelfva medgifvandet en ren obetydlighet, å andra sidan kan Riksdagens beslut hafva ganska stor betydelse. Man bör nemligen fästa mycket afseende vid huruvida Riksdagen bör genom ett bifall till Kongl. Maj:ts Proposition likasom gifva styrka, gifva sanktion åt det ifrågasatta bolaget. Det är ingalunda min mening att klandra den koncession Regeringen lemnat; jag vet att under loppet af många år varit fråga om att en jernvägsanläggning i dessa trakter skulle komma till stånd, att något bolag inom orten emellertid icke kunnat bildas, och att det är af stort värde för bergslagen att få en jernvägsförbindelse emellan Frövi och Ludvika, framför allt i händelse den kunde utsträckas ännu längre norrut; men jag tror dock ej, att Riksdagen bör våga att å sin sida understödja detta företag. Jag ber eder, mine Herrar, ihågkomma, huru det gått med de utländska bolag, som förut varit bildade här i landet. Först alla trakasserierna med Köping—Hult-bolaget, och sedermera de ännu större förvecklingarne med Gellivara-bolaget, der Rikets Ständer bekostade icke mindre än 500,000 R:dr för kanalanelläggning och jernväg vid Luleå elf, men der man sedermera, när det blef fråga om att de herrar, hvilka erhållit dessa penningar, skulle tvingas att full-

göra sina skyldigheter, drog i betänkande — och det säger jag för öfrigt ingenting om — att göra sin rätt gällande, derföre att vi äro en liten stat, som skulle väcka anspråk mot en stor. Vi hafva nyss fått in i landet ett dylikt utländskt bolag, som bygger Nässjö—Oscarshamnsbanan. Vi veta icke alls huru det kommer att gå med det, men det börjar verkligen att se betänkligt ut. Jag erinrar mig ett annat fall. I början af 1850-talet inkallade åtskilliga Skånska jordegare några Engelska ingenjörer, hvilka skulle undersöka en föreslagen enskild jernvägsanläggning i Skåne. Ingenjörerna hade för sitt arbete betingat sig 2,000 pund sterling och fullgjorde äfven undersökningen. Emellertid beslöts vid 1853—1854 årens riksdag, att Staten skulle för egen räkning bygga jernvägar, hvadan den ifrågavarande enskilda jernvägsanläggningen aldrig kom till stånd. Ingenjörerna erhöilo emellertid sitt arfvode, men de voro icke nöjda dermed, utan yrkade att, då de anställt undersökningarne, de äfven skulle få bygga jernvägen, samt korresponderade derom både länge och väl med den Skånska jernvägskomitén, hvars ordförande lyckligtvis var Landshöfding von Troil, hvilken till komplett evidens bevisade obefogenheten af deras anspråk. Saken slutade emellertid icke förr än 1856, då Lord Palmerston aflät en skrivelse i ämnet till vår Utrikes Minister, och man fann för godt, för att vidare slippa höra talas om saken, att bevilja ingenjörerna ännu några tusen R:dr, som lära hafva utgått af jernvägsbyggnadsmedlen. Det går så vanligen, när man inlåter sig med engelska undersätare, och att Englands regering alltid tager sina landsmäns parti, hafva vi haft tillfälle att se i Portugal, Grekland och på flera andra ställen. Om det blir något trassel med denna jernväg, vore det derföre ganska illa, om Engelska bolaget kunde återopa, att Riksdagen gemensamt med Kongl. Maj:t sanktionerat företaget. För resten böra vi ihågkomma, hvartill ett bifall till Kongl. Maj:ts Proposition i första hand skulle leda. Den ifrågavarande koncessionen, hvilken redan lär utbjudas i England, kommer genast att stiga i värde, då man der kan säga: det är en statsaffär, Konungen och Riksdagen hafva godkänt företaget. För att ej komma i något sådant moraliskt ansvar, bör Riksdagen undvika att blanda sig i saken; koncessionen gäller ju i alla fall, äfven om denna lilla obetydliga förmån icke beviljas, men Riksdagen har, så att säga, tvätt sina händer.

Ännu en annan omständighet torde böra bemärkas. Grängesbergets malmfält lär verkligen innehålla den rikaste malm både i afseende å procent och tillgång inom hela bergslagen. Då nu det ifrågavarande jernvägsbolaget erhållit rättighet att för trafiken betinga sig den högsta afgift, som något annat enskildt jernvägsbolag bestämt, får ju bolaget i sina händer den rikaste malmtillgången i hela Sverige och kan utföra den ur vårt land utan någon egentlig nytta för oss. Ur alla dessa synpunkter anser jag Riksdagen handla försigtigast att icke bifalla Kongl. Maj:ts Proposition, dervid jag dock ännu en gång vill fästa uppmärksamhet derå, att jag ingalunda vill klandra eller ifrågasätta beståndet af sjelfva koncessionen. Jag anhåller således om afslag å Utskottets hemställan.

Friherre Funck: Såvidt jag rätt uppfattade den siste värde talarens anförande, gick det ut på att visa de vådor, som kunna uppstå deraf att ett utländskt och särskildt ett Engelskt bolag får rättighet till jernvägsanläggningar här i Sverige, och han nämde äfven exempelvis, att man ännu icke sett huru det går med Nässjö—Oscarshams-banan, hvars byggande är öfverlemnadt åt ett sådant bolag. Jag vill icke neka, att det kan förefinnas vissa dubier i detta hänseende, och jag hyste dem redan vid samma tillfälle, då den värde talaren på det ifrigaste förordade en millions anslag till den ifrågavarande jernvägen. Härom är emellertid nu icke fråga, utan endast huruvida vissa förmåner — Herr Friherre Raab har sjelf förklarar dem obetydliga — hvilka förunnats *alla* andra enskilda jernvägsanläggningar, skulle förvägras det ifrågavarande Frövi—Ludvika-bolaget. Hårtill har Utskottet icke kunnat finna ringaste skäl. Friherre Raab har äfven talat åtskilligt om sjelfva koncessionen, om höga taxor o. s. v., men då detta icke alls hör hit, vill jag icke inlåta mig derpå, utan inskränker mig att anhålla om bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Grefve Mörner. Carl Göran: Jag anhåller att få förena mig med den förste värde talaren och ber att såsom stöd för min åsigt få i Kammarens minne återkalla det yttrande, som Hans Excellens Utrikes-statsministern här afgaf, då fråga var, huruvida man skulle vända sig till en Engelsk jurist för att få hans omdöme om Gellivarabolagets affärer. Han förklarade nemligen då, att man i England icke kan komma ifrån den uppfattningen, att, då båda statsmakterna gifvit sitt bifall till ett sådant företag som det, hvarom då var fråga, de äfven derigenom tillkännagifvit sin afsigt att genomföra detsamma och att derföre göra nödiga uppoffringar. Jag har nu icke detta yttrande till hands, så att jag kan anföra sjelfva ordalagen, men Kammaren lär det oaktadt noggsamt erinra sig, om icke den Engelska uppfattningen af en koncession, sådan som den nu ifrågavarande, deri beskrefs på sätt jag nu nämnt. De förmåner, till hvilkas beviljande man nu här begärt Riksdagens bemyndigande äro visserligen obetydliga, men de förvecklingar, som möjligen deraf kunna uppstå, äro enligt min tanke af vida betänkligare art än dem, som varit förenade med något af de likartade företag, hvarom i vårt land förut varit fråga. De två Herrar, Gosling och Smith, hvilka ännu icke bildat något bolag, äro temligen obekanta. Ätminstone har jag icke om deras förmögenhetsvilkor den kannedom, att jag vet, om de kunna anses vederhäftiga för ett företag sådant som detta, och då dessa Herrar försökt att genom underhandlingar med de grufegare, som bo i närheten af den ifrågavarande jernvägen, förmå dem att åtaga sig under en lång följd af år bestämda afgifter på malm och annat, som skulle på jernvägen transporteras, vill det synas mig att hvar och en som gjort sig reda för de svårigheter, som häraf kunna uppstå, har skäl att två gånger väl betänka sig, innan han lemnar sitt godkännande till den nu ifrågavarande framställningen. Jag anser frågan innefatta stora betänkligheter och anser mig derföre icke böra med min röst biträda Utskottets förslag, hvarå jag yrkar afslag.

Herr Nordström: Detta ärende faller under Riksdagens pröfning endast med hänseende dertill, att det Engelska bolag, som förklarar sig vilja utföra Frövi—Ludvika-jernbanan, bland annat begärt äfven den förmån att af Kronan tillhörig mark få, utan erläggande af någon expropriationskostnad, sig tillerkändt så mycket, som för banans byggande i den uppgifna sträckningen kunde blifva nödigt; en förmån som det enligt grundlagen ej ankommer på Kongl. Maj:t allena att bevilja. I sig sjelf är denna förmån, såsom ock redan af en föregående talare blifvit anmärkt, icke af någon stor ekonomisk betydelse; men betraktad ur synpunkten af frågan i dess helhet, förtjänar den dock att närmare öfvervägas. Den erfarenhet, man hittills vunnit om det sätt, hvarpå de Engelska bolag, som här i Sverige öfvertagit anläggande af vissa jernvägar och utförande af åtskilliga större ekonomiska företag, fullgjort sina åligganden, (t. ex. Köping—Hult och Gellivara-bolagen) är icke tillfredsställande eller uppmuntrande; men obestridligt är, att under den tid, de varit i åtnjutande af sin kontraktensliga rätt i afseende å de af dem utlofvade företag, all annan spekulation i samma syftning varit utestängd. Detsamma kunde äfven nu inträffa. Med den förmån, hvarom nu är fråga, tillagd till dem, bolaget förut fått sig, enligt hvad handlingarne utvisa, tillerkända, skulle bolaget i koncessionsväg från Statens sida erhållit allt hvad det begärt, och under fyra år vore sålunda all utsigt aflägsnad för hvarje annat bolag att spekulera på en jernväg i samma sträckning, derest den nu ifrågavarande af en eller annan anledning icke blefve i god tid utförd med den drift och kapitalstyrka, som saken påkallar. En fullständig och ovilkorlig koncession skulle ock innebära rättighet för bolaget att öfverlåta den på andra mot betingad löseskilling eller andra förmåner, och en mellanspekulation kunde derigenom uppkomma, som lätteligen kunde bidraga till minskande af de garantier för företagets noggranna verkställande, hvilka vid koncessionens beviljande måste förutsättas hafva varit afsedda.

Sådant kunde emellertid i viss mån förekommas, derest Riksdagen vid den af dem nu begärda koncessions beviljande fästade det vilkor eller förbehåll, att denna koncession icke skall anses utgöra hinder för annat bolag, att i samma sträckning anlägga en ny jernväg, närmare eller fjernare från den förra, om något sådant bolag, äfven under den tid arbetet på den förra fortgår, derom gjorde ansökan. Man kunde då snarare få med större visshet erfara, huruvida det är allvar med nu ifrågavarande bolags företagsamhet, eller om det ej kunde vara skäl för ett nytt bolag att öfvertaga byggande af en Frövi—Ludvika-bana, och måhända på samma gång fortsätta linien från Ludvika till Falu-banan, hvarigenom för de deromkring liggande bergslagen en fullständigare och än mera gagnande jernvägskommunikation skulle tillvägabringas; och anhåller jag om proposition uppå, att nämnda af mig nu uppställda förbehåll måtte vid den ifrågasatta koncessionens beviljande vardas fästadt.

Herr Statsrådet Adlercreutz: Jag kan icke fatta befogenheten af den stora farhåga, som här yttrat sig i afseende å den bevil-

jade koncessionen åt Herrar Gosling och Smith, helst ifrågavarande företag uppenbarligen är af helt annan beskaffenhet än det, för hvilket vi råkat i obehagliga förhållanden med Engelsmännen. Här är nemligen icke fråga om, att Svenska Staten eller Svenska medborgare skola i England behöfva göra sin rätt gällande emot dem, som ämnat bygga denna jernväg, och de personer, som fått koncessionen, hafva redan i *Sverigs* deponerat den summa, som skulle utgöra borgen för, att de verkligen hafva allvar med det företag, de förklarar sig vilja utföra. Om arbetet icke till fullo utföres, komma de otvifvelaktigt att göra en förlust, som icke stadnar endast vid den deponerade summan. Annu är företaget helt och hållet Engelskt; men vilja de Engelska bolagsmännen, i likhet med Köping—Hult-bolaget, med sig associera Svenskar, må dessa se sig före, att de icke inlåta sig i en ofördelaktig affär. Då vårt eget land lider brist på kapital, har jag svårt att fatta annat, än att det i fråga om jernvägsbyggnader är den största fördel för oss, om utländska kapital söka sig hit för byggande af jernvägar, så att våra egna kapital kunna användas för andra ändamål, som ligga närmare till hands, såsom till utveckling af vår grufverörelse, bergshandteringen i öfrigt m. m.

En talare har framställt anmärkning med afseende å det sätt, hvarpå Herrar Gosling & Smith tillvägagått för att bereda sig bidrag till jernvägen af de orter, som skulle skörda fördelen deraf. För min del kan jag icke finna något skadligt deri, att dessa orter på något sätt bidraga till jernvägen, fast heldre ligger deri en ganska stor billighet, och, såvidt jag har mig bekant, har icke förutsatts, att dessa orter skulle lemna bidrag ens under längre tid än tio år, hvarförutan man måste taga hänsyn dertill, att Engelsmännen icke kunna draga någon synnerlig ränta af sina på jernvägen nedlagda kapital under de första åren efter jernvägens fullbordande, emedan rörelsen i de trakter, den skulle genomgå, ännu är högst obetydlig.

Hvad beträffar den tid, som måste förlöpa, innan man vet, om jernvägen kommer till stånd eller icke, får jag fasta uppmärksamheten derå, att vi likaledes sakna all kännedom om, när statsanslag till en jernväg uti ifrågavarande riktning skulle kunnat ifrågakomma. Enligt koncessionen bör jernvägen vara färdig till hösten 1873, och äfven om vi tänka oss, att den nedsatta komitéen för jernvägsbyggnader skulle afgifva sitt förslag till nästa Riksdag, samt att redan vid den riksdagen anslag beviljades till Frövi—Falubanan, skulle dock icke arbetet derå kunna börjas förr än under 1872, och således jernvägen icke blifva färdig förr än åtskilliga år derefter. Jag nödgas äfven erinra, att, jemte det att de förmåner, hvarom nu är fråga, äro ganska obetydliga och alldeles desamma, som förut beviljats åt alla andra bolag för jernvägsbyggnader, hvilka erhållit understöd af Staten, är det alldeles nödvändigt att bevilja dessa förmåner, om jernvägen skall komma till stånd, emedan, då fråga är om kronojord, expropriationslagen icke torde kunna, utan särskildt medgifvande af Riksdagen, för ett enskildt bolag tillämpas och således jernvägen i annat fall icke skulle kunna dragas fram i den riktning, som vore den fördelaktigaste. Slutligen skulle jag äfven hos Kammaren med
ett

ett ord vilja antyda vigten deraf, att Riksdagen icke i en fråga sådan som denna gifver Kongl. Maj:t en dementi, som väl icke gerna borde utan dess viktigare skäl ifrågakomma.

Friherre Raab: Med anledning af hvad chefen för Civildepartementet yttrat derom, att Riksdagen icke borde gifva Kongl. Maj:t dementi i denna fråga, har jag endast velat ytterligare betona, att jag icke klandrat, att koncession blifvit lemnad för ifrågavarande företag, utan att min mening endast varit, att Riksdagen borde undandra sig ansvaret för följderna deraf. Hvad beträffar det af Herr Nordström föreslagna vilkor för koncessionens beviljande eller att det skulle lemnas öppen rätt äfven för andra bolag att bygga ifrågavarande jernväg, så tror jag, att ett sådant vilkor är alldeles obehöfligt, emedan Regeringen i detta afseende varit mycket försiktig, i det att den icke gifvit *detta* bolag uteslutande rätt eller meddelat förbud för andra bolag att anlägga jernväg i samma riktning. Det har visserligen blifvit sagdt, att om man skulle komma i tvist med *detta* bolag, man icke skulle behöfva processa med detsamma uti England, men, mine Herrar, det är icke *detta* jag är rädd för, utan mina farhågor bestå deri, att Engelsmän skulle kunna få anspråk här i Sverige och att de, såsom de förr gjort, skulle på ministeriel väg vända sina anspråk emot den Svenska kronan, på den grund att bolaget blifvit sanktionerad af både Kongl. Maj:t och Riksdagen. I fråga om den stora lyckan att få in utländska penningar må jag säga, att jag icke anser det vara särdeles lyckligt, att vi få in penningar på det sättet, att inkomsterna gå direkte till utlandet och draga andra penningar med sig, men om penningarne stånade kvar i landet, då vore det ett annat förhållande. Hvad beträffar den tid, inom hvilken jernvägen skulle vara färdig, så är det visserligen föreskrifvet att den skulle vara fullbordad till hösten 1873, men ännu ett år kan dermed dragas ut, ty bolaget har fått ett år på sig för att göra förbättringar, och således kunna vi först 1874 blifva förvissade om huruvida arbetet blifvit behörigen utfördt. Jag vidhåller min åsigt, att Riksdagen icke bör sanktionera *detta* företag.

Herr Nisser: Då föreliggande fråga på det närmaste berör den provins jag har äran att representera, och ingen annan af Dalarnes riksdagsmän ännu uppträdt, torde det vara en skyldighet för mig att yttra några ord. Bland de många förslag, hvilka på sednare tider uppstått i afsigt att upphjelpa vår andra hufvudnäring, eller jernhandteringen, har knappast något varit af större betydelse, än det som utgick från åsigten att de stora (jag skulle säga outtömliga, om det uttrycket kunde begagnas om grufvor) tillgångarne på maln i Grängesberget och Norberg skulle förenas med den absolut outtömliga tillgången på kolskog i Siljansdalen och de lika outtömliga naturkrafter (Wessman-Barkens, Dalelfvens med flera vattendrag), som finnas i de trakter, der jernvägen skulle framgå. Frågan om en jernväg mellan Frövi och Siljan med bibana till Falun omfattades därför med det lifligaste intresse inom Dalarne, Westmanland och Nerike.

Jag anser mig visserligen böra nämna, att Dalarnes landsting icke omfattade denna fråga såsom den aldra förnämsta, enär landstinget i det längsta bibehöll en förhoppning att få en bana i den stråkväg, der från uråldriga tider Westmanlands och Uplands spanmål förts till den fattigare Dalabygden, men fastän denna jernvägsanläggning stod främst, var dock intresset för Frövi—Siljans-banan alltid särdeles varmt. Örebro landsting ställde denna jernväg främst. Hade nu den koncession, Regeringen lemnat, omfattat hela denna bansträckning, hade allt varit godt och väl, men då koncessionen endast afser en del af vägen, är hela den stora planen förfallen, ty söder om Falun finnas visserligen några rätt respektabla skogstrakter, men de blifva dock helt obetydliga, då man afser den jernverkning, som skulle kunna baseras på förenämnda malmtillgångar och naturkrafter, och hvilken tillverkning, grundad på Siljansdalens kolskogar, knappast skulle komma att ega någon annan begränsning än afsättningens möjlighet. Nu är olyckan, att vägsträckningen från Frövi till Ludvika är den del af banan, som blir billigast att anlägga, och der största resurser att få bidrag till banan finnas, liksom de största inkomsterna på denna del af banan till en början äro att påräkna, under det att förhållandet är alldeles motsatt, då banan skall fortsättas norrut till Siljan. Följden deraf är, att blott jernvägen till Ludvika kommer till stånd, äro de närmaste intressena förnöjda, och att då fördelarne af den återstående delen af jernvägen äro beroende af nya, storartade anläggningar, det näppeligen kan påräknas, att det utländska bolaget endast med förhoppning på dessa skulle fortsätta arbetet. Då således det jernvägsföretag, åt hvilket koncession nu är lemnad, verkligen och troligtvis kommer att lägga hinder i vägen för förverkligandet af den stora jernvägsanläggning, som jag anser vara en lifsfråga för hela landets jernindustri, måste jag uppriktigt bekänna, att jag anser det önskligare om det inskränkta företaget aldrig kommer till stånd, då derigenom frågan står öppen att förr eller senare lemna en koncession, omfattande hela det stora företaget, och det är af detta skäl jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Wærn: Jag tror, att man bör observera hvarom frågan här egentligen är, och afgöra densamma efter dess egna meriter. Här är endast fråga om några ringa uppoffringar, som gjorts för alla andra bolag, som här byggt jernvägar, eller att man icke skall vägra dem att framdraga sina jernvägar äfven öfver den jord, som tillhör Kronan. Anledningen till Kongl. Maj:ts framställning har endast varit den, att Kronans jord icke kunnat exproprieras utan Riksdagens samtycke, och icke kan det vara skäl att vägra en så obetydlig förmån eller att gifva Regeringen dementi på de skäl, som här blifvit anförda, hvilka egentligen utgjort suppositioner, såsom misstroende till utgången af företaget samt en fruktan för, att den bana, som man väntat sig skola uppgå ända till Siljan, möjligen icke skulle komma till stånd, om den ej blefve på en gång utförd. Jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Grefve Mörner: Det är enligt mitt förmenande mindre fråga om de små fördelar, hvilka i den Kongl. Propositionen omnämnas, utan om den nimbus, med hvilken företaget skulle komma att omgivas och som säkerligen skulle med ganska mycken skicklighet framhållas, då den blir behöfzig för att åt företaget bereda ökad förtroende. Man borde, vill det synas mig, hafva tillräcklig erfarenhet af, hvart sanktion af ett sådant företag som detta kan leda, samt om de olägenheter, hvarmed man i anledning deraf kan få att kämpa, för att icke åter vilja inlåta sig på en sådan affär, och mig förefaller det icke inbjudande att vid samma riksdag, då man nödgats afstå ifrån att söka göra Statens rätt gällande mot ett annat utländskt bolag, fatta ett beslut, hvarigenom man kan förutse, att man kan råka i ännu större ledsamheter.

Derest öfverenskommelse angående de fördelar, som bolaget velat betinga sig af den jernvägen omgifvande orten, vore träffad mellan Svenskt bolag och nämnda ort, skulle i händelse af tvist denna komma att utageras uteslutande vid Svensk domstol och under Svenska myndigheters tillsyn, men, såsom förhållandet nu är, har man stor anledning befara, att andra krafter kunna komma att, derest så behöfves, blanda sig i saken, och då jag fruktar detta, är det ansvaret härför, som jag tror det vara skäl för Riksdagen att undvika. Om en utredning funnits, som bestämdt utvisat, huruvida de fördelar, hvarom här är fråga, ens förekommo på någon punkt utmed jernvägslinien, skulle man hafva haft något att stödja sig vid och kunnat bedöma vidden och behöfligheten af koncessionen, men då man vet, att i de trakter, som denna jernväg skulle genomgå, inga indelta trupper finnas förlagda och sålunda icke der, såsom i de trakter der våra andra jernvägar blifvit anlagda, särdeles många Staten tillhöriga boställen kunna förefinnas, synes man mig hafva ytterligare anledning att anse den koncession, som nu är i fråga, mera vara något som skimrar, än något som är af verkligt behof påkalladt. Jag kan således icke frångå mina betänkligheter emot ett bifall till förslaget.

Grefve Hamilton, Henning: Jag ber att få ansluta mig till Herr Nordströms förslag, då deri icke ligger en sådan dementi, som Herr Statsrådet Adlercreutz ansett ligga i ett rent afslag å Kongl. Maj:ts Proposition, samt emedan ett sådant beslut som det af Herr Nordström ifrågasatta skulle ådagalägga, att Riksdagen hyst betänkligheter för att understödja det bolag, som här är i fråga, och skulle gifva Kongl. Maj:t anledning att bevilja koncession äfven åt ett annat bolag, som möjligen skulle erbjuda sig att anlägga en jernväg från Frövi ända till Siljan. Det är visserligen sant, att Kongl. Maj:t förut har en sådan rätt, men om den begagnas, utan att Riksdagen gjort en framställning i den syftning Herr Nordström föreslagit, skulle det bolag, som först erhållit koncession, möjligen med skäl kunna beklaga sig öfver Regeringens handlingssätt, hvilken klagan är alldeles obehöfvad, om vid bifall till Kongl. Maj:ts Proposition af Riksdagen fästes ett sådant vilkor som det af Herr Nordström föreslagna.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till förevarande Utlåtande, dels af Herr Nordström att Kammaren skulle bifalla Utlåtandet med det vilkor, att den af Kongl. Maj:t åt ifrågavarande bolag beviljade koncession icke skulle anses utgöra något hinder för annat bolag att anlägga jernväg i samma riktning som den nu ifrågakomna jernbanan; och dels slutligen att Utlåtandet måtte af Kammaren afslås.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utlåtandet och, då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Sedan Kammaren, uppå gjord framställning, såsom kontraproposition vid den blifvande voteringen antagit Herr Nordströms yrkande, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den som bifaller Stats-Utskottets Utlåtande N:o 71, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifaller Kammaren detta Utlåtande, dock med det vilkor att den af Kongl. Maj:t åt ifrågavarande bolag medgifna koncession icke må anses utgöra något hinder för annat bolag att anlägga jernväg i samma riktning som den ifrågavarande jernbanan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 52;

Nej — 25.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 27 och 28 sistlidne April bordlagda Utlåtande N:o 72, i anledning af väckt fråga om Kammeraren i Riksgälds-kontoret G. C. Norlings öfverflyttande på Riksgälds-kontorets pensions-stat.

Grefve Mörner, Carl Göran: Såsom af Betänkandet upplyses är Herr Norling otjenstbar. Han har således måst af sin lön afstå åtminstone något åt den, som gjort hans tjenst. Det skulle för mig vara särdeles upplysande att få veta, huru stort detta belopp varit, samt om icke den pension, hvartill han nu är berättigad, är så stor, att den fullt motsvarar hvad han af sin lön har i behållning efter att hafva affönat vikarien? I fall det är händelsen, att han afstår så mycket af sin lön, att han ej har kvar mera, än pensionen utgör, kan jag ej finna, hvarföre större pension skall beviljas honom än Riks-

gäldskontorets reglemente medgifver. Jag får tillika erinra derom, att Statens tjenstemän ej erhålla hela lönen i pension, så vida denna öfverstiger 3,000 R:dr. Det synes mig derföre, som Herr Norling ej borde hafva skäl att klaga, om han erhåller den pension, hvartill han är berättigad.

På grund häraf får jag anhålla om afslag å Utskottets framställning.

Grefve Hamilton, Henning: Den fråga, som här är före, kan betraktas ur två synpunkter, dels ur en rent ekonomisk och dels med afseende på det fördelaktigaste för tjenstgöringen inom Riksgäldskontoret. Hvad den sednare beträffar, kan det naturligtvis ej för Riksgäldskontoret vara ovigtigt, att en så maktpåliggande befattning som bokslutkamererarens måste skötas på förordnande, derför att dess ordinarie innehafvare är sjuk. Han har redan under flera år varit bosatt i Södertelje och derifrån insändt läkarebetyg, som visat, att han är och fortfarande måste blifva oförmögen att någonsin befatta sig med sin tjenstgöring. Under sådana omständigheter hafva Fullmäktige ej kunnat neka honom tjenstledighet. Det är således klart, att det för tjenstgöringen inom Kontoret är af ej ringa vigt, att han måtte kunna få afsked, och således till tjensten kunna utnämnas någon dertill kvalificerad person. I afseende på tjenstgöringen har det hittills kunnat gå för sig, derföre att man haft en nära honom stående person, som varit skicklig att sköta tjensten. Detta har likväl medfört den obilligheten, att nämnde person fått sköta denna maktpåliggande och mödosamma befattning mot en jämförelsevis ringa ersättning.

Hvad den ekonomiska delen af frågan angår, så är det alltid en fördel för Norling att hålla sig kvar vid tjensten, till dess han kan få hela lönen i pension, hvadan det för honom ej är någon anledning att taga afsked, då han blott hvarje halfår behöfver inskicka läkarebetyg, men för Riksgäldskontoret vore det i ekonomiskt hänseende en fördel, om Norling genast fick afsked med hela lönen i pension, emedan den del af lönen, som Norling nu påräknar att hafva i behåll jemte det tillskott, som skall utbetalas till de tjenstemän, som, i följd af Norlings ledighet, förordnas att bestrida tjensten i högre grad, tillsammans utgöra mera än hvad Norling skulle få i pension. Någon förlust för Kontorets aflöningsstat uppstår ej, om pensionen beviljas, hvarföre jag på det varmaste vågar anhålla om bifall till Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till förevarande Utlåtande och dels afslag derå; framställdes proposition på bifall till Utlåtandet och besvarades med ja.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 27 och 28 sistlidne April bordlagda Memorial N:o 73, i

anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om 2:dra och 3:dje punkterna i Stats-Utskottets Memorial N:o 56, angående erhållna återremisser å trenne punkter i Utlåtandet N:o 19, rörande dels anslag till fortsättande af Statens jernvägsbyggnader, dels stambanornas spårvidd och anläggningssätt m. m.

Utskottets å sid. 10 framställda sammanjemkningsförslag.

Grefve Mörner, Carl Göran: Utskottet har haft till åliggande att söka åstadkomma en sammanjemkning, men jag tycker att Utskottet snarare jemkat bort begge Kamrarnes mening. Uti den förra skrifvelsen står, "att Kongl. Maj:t måtte taga i nådigt öfvervägande, huruvida *icke* det må finnas lämpligt etc.", men i den nu föreslagna står det "att Kongl. Maj:t måtte taga i nådigt öfvervägande huruvida det må finnas lämpligt etc." Det der lilla ordet "*icke*" har Utskottet uteslutit. När Andra Kammaren bestämdt sagt, att norra banan skulle byggas smalspårig och Första Kammaren hemställt, huruvida den *icke* skulle kunna byggas på sådant sätt, så är det besynnerligt att just sluta bort ordet: *icke*. Jag anhåller derföre, att detta ord må få återtaga sin plats.

Herr Hasselrot: Jag är förekommen af den nästföregående talaren och instämmer i hans yrkande.

Herr Bergstedt: Jag skall ej yttra mig, om banan skall byggas smalspårig eller bredspårig, utan inskränker mig till att se detta försök till sammanjemkning ur konstitutionel synpunkt. Om man betraktar de olika beslut, som skola sammanjemkas, så är det på intet vis ett öfvergrepp af Första Kammarens befogenhet att besluta en underdånig skrifvelse, ty ingenting hindrar Riksdagen att hos Kongl. Maj:t göra framställningar äfven i afseende på ett sådant anslag, som utan vilkor blifvit stäldt till Kongl. Maj:ts förfogande. Med afseende på Andra Kammarens beslut är förhållandet olika, enär denna Kammare, sedan anslag redan blifvit beviljadt, inlåtit sig på att besluta, huru detta anslag skall användas. Stats-Utskottet har ingått på Andra Kammarens tankegång och kommit till ett förmedlingsförslag och hemställt, att Riksdagen måtte besluta, huru Kongl. Maj:t i en administrativ detalj skall använda ett anslag, som utan alla vilkor blifvit stäldt till Kongl. Maj:ts förfogande. Jag yrkar afslag.

Grefve Mörner: Då min uppmärksamhet blifvit fästad derpå, att det ej går an att göra någon förändring uti Utskottets sammanjemkningsförslag, så ser jag ingen annan utväg än att vidblifva det gamla beslutet och förenar mig i Herr Bergstedts yrkande om afslag.

Friherre Funck: Hvad sjelfva förslaget vidkommer, så förtjenar det ej att blifva särdeles omtyckt. Det hade ej heller inom Utskottet några stora sympatier, utan har tillkommit genom den förseglade sedeln och kan ej sägas vara särdeles väl hopkommet. Det

var svårt att få något lämpligt förslag, men Stats-Utskottet ansåg sig emellertid, på grund af Riksdags-ordningens föreskrift, skyldigt att söka sammanjemka Kamrarnes skiljaktiga beslut. Det är klart, att då olika meningar skola sammanjemkas, kan detta ej ske på annat sätt än att begge parterna få lof att gifva med sig. Det förslag, som föll i Utskottet, men som jag ej lämpligen kan delgifva Kammarren, löste, enligt min tanke, frågan på ett lyckligare sätt. Emellertid får jag, ehuru det kan vara temmeligen likgiltigt, om Utskottets förslag antages eller ej, dock yrka bifall till detsamma.

Herr Hasselrot: Ehuru jag ej kan se annat, än att Kammarren borde kunna förändra Utskottets förslag, får jag likväl, af samma anledning som Grefve Mörner, återkalla mitt yrkande om bifall till den af honom föreslagna förändringen.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-Utskottets ifrågavarande förslag och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till förslaget, hvarvid svarades många ja, blandade med nej, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja; hvarefter och sedan proposition på bifall till förslaget ånyo framställdt samt med många ja, blandade med nej, besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller det af Stats-Utskottet i 1:sta punkten af Memorialet N:o 73 framställda sammanjemkningsförslag, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslår Kammarren detta förslag.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 43;
Nej — 24.

Utskottets i slutet af Memorialet gjorda anmälan.

Lades till handlingarne.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Bevillings-Utskottets den 28 sistlidne April bordlagda Memorial:

N:o 9, i anledning af återremiss af Bevillings-Utskottets Betänkande N:o 2, i fråga om ändring i § 10 mom. 2 af Kongl. Förordningen den 20 Juli 1861, angående mantals- och skattskrifningars förrättande; samt

N:o 10, i anledning af Kamrarnes olika beslut i fråga om Stats-Utskottets hemställan under § 6 i dess Utlåtande N:o 33, angående Riksdagens år 1869 församlade Revisorers berättelse om granskning af Statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1867.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Lag-Utskottets den 28 sistlidne April bordlagda Utlåtanden:

N:o 39, i anledning af väckt motion om ändring af 14 Kapitlet 6 § Rättegångsbalken;

N:o 40, i anledning af väckt motion om ändring af föreskrifterna i 21 Kapitlet Rättegångsbalken, angående gäldande af rättegångskostnad;

N:o 41, i anledning af väckt förslag om rätt att meddela inteckningssäkerhet i åbyggnader på landet; samt

N:o 42, i anledning af väckt motion om tillägg till stadgandet i 17 Kapitlet 5 § Rättegångsbalken angående vittnesersättning.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 28 sistlidne April bordlagda Utlåtande N:o 7, i anledning af väckt motion om revision af konsulsstadgan.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 74, i anledning af Kongl. Maj:ts nädiga Proposition angående bemyndigande för Kongl. Maj:t att till uppförande af nytt posthus i Stockholm använda erforderligt belopp af Postverkets öfver-skottsmedel för innevarande och nästföljande år; samt

N:o 75, i anledning af väckt motion angående eftergift af den vissa hemman inom Hellestads, Risinge och Wånga socknar ålagda förhöjning i mantalsröntan.

Kammaren åtskiljdes kl. 10 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 4 Maj 1870.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 2 dennes och protokollet för den 21 sistlidne April eftermiddagen.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis förslag dels till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 22, angående val af fullmäktige i Riksbanken;

N:o 23, angående val af fullmäktige i Riksgälds-kontoret;

dels ock till Riksdagens förordnanden:

N:o 24, för fullmäktige i Riksbanken;

N:o 25, för fullmäktige i Riksgälds-kontoret;

N:o 26, för suppleanter till fullmäktige i Riksbanken;

N:o 27, för suppleanter till fullmäktige i Riksgälds-kontoret;

N:o 28, för styrelseledamöter vid lånekontoren i Göteborg, Malmö och Wisby; samt